

Türkiye ile Norveç arasında 16 kânunusani 1933 tarihinde Ankarada imza edilen uzlaşma, adlî tesviye ve hakem muahedesinin tasdikına dair kanun

(*Resmî Gazete ile neşir ve ilânı : 12/V/1934 - Sayı : 2698*)

No.
2423

Kabul tarihi
3 - V - 1934

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Cümhuriyeti ile Norveç Kırallığı arasında 16 kânunusani 1933 tarihinde Ankarada imza edilen « uzlaşma, adlî tesviye ve hakem » muahedesini kabul ve tasdik olunmuştur.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun muahedenin tasdikı tarihinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun icrasına Hariciye ve Adliye vekilleri memurdur.

6 mayıs 1934

TÜRKİYE İLE NORVEÇ ARASINDA UZLAŞMA, ADLÎ TESVİYE VE HAKEM MUAHEDESİ

Türkiye ile Norveç arasında mevcut olan dostluk bağlarını kuvvetlendirmek ve iki memleket arasında tahaddüs edecek ihtilâfları umumî hukuku düvelin en yüksek esaslarına göre halletmek arzusunda bulunan,

Türkiye Reisi Cümhuru Hazretleri

ve

Haşmetlû Norveç Kırallığı Hazretleri,

Bu bapta bir muahede aktine karar vermişler ve murahhasları olarak:

Türkiye Reisi Cümhuru Hazretleri:

Hariciye vekili ve İzmir mebusu Doktor Tefik Rüştü Beyefendi,

Haşmetlû Norveç Kırallığı Hazretleri:

Norvecin Türkiye'de Fevkalâde murahhas ve Orta elçisi Müsyü Sigurd Bentzon'u tayin etmişler ve murahhaslar bu bapta mezuniyet vesikalarını yekdiğerine tebliğ ile usul ve kaidesine muvafık olarak atideki hükümleri kararlaştırmışlardır:

Madde — 1

Yüksek Âkitler Türkiye ile Norveç arasında tahaddüs edecek olan ve alelâde diplomasi usullerile halledilmeyen her ne mahiyette olursa olsun bilcümle hukukî ve adlî ihtilâfları muslihane surette ve işbu muahede ile derpiş edilen usullere nazaran hal ve tanzim eylemeği müteakiben taahhüt ederler.

Madde — 2

Üzerlerinde Âkitlerin karşılıklı bir hakkı ret veya inkâr iddiasında buldukları ve alelâde diplomasi usullerle muslihane halledemedikleri her ne mahiyette olursa olsun Yüksek Âkitler arasındaki bütün hukukî ihtilâflar, ya Beynelmîl daimî adalet divanına veyahut bir hakem mahkemesinin hükümüne arz edilecektir.

Yüksek Âkitler arasında meri diğer mukavelenamelerle halleri için hususî bir usul derpiş edilmiş olan ihtilâflar işbu mukavelenameler ahkâmına tevfikân hallolunacaktır.

Madde — 3

Beynelmile daimî adalet divanı huzurundaki veya hakem mahkemesi huzurundaki usul ve muameleden evvel ihtilâf, bir uzlaşmaya müncer olmak maksadile, işbu muahedeye tevfikân teşkil edilen Daimî uzlaşma komisyonu unvanını haiz beynelmile daimî bir komisyona Âkitler tarafından müttefikân tevdi olunabilecektir.

Madde — 4

Eğer bir ihtilâfın mevzuu Âkitlerden birinin dahilî kanun ve mevzularına nazaran millî mahkemelerin salâhiyetine taallük ediyorsa, salâhiyettar adlî makam marifetile makul bir müddet zarfında katî bir hüküm verilmeden evvel ihtilâfın işbu muahede ile derpiş edilen usul ve muameleye arz olunmasına bu Âkit itiraz edebilecektir.

Madde — 5

Daimî uzlaşma komisyonu beş azadan mürekkep olacaktır. Âkitlerden her biri istediği bir komiseri tayin edecek ve Âkitler müttefikân diğer üç komiseri ve bu üç komiser arasında komisyon reisini intihap edeceklerdir. Bu üç komiser ne Âkitlerin tebaasından olacak, ne ikametgâhı Âkitler ülkesinde bulunacaktır. Her üçü ayrı tabiiyette bulunacaktır.

Komiserler üç sene müddetle tayin olunacaktır. Komisyon azasından birinin memuriyeti müddetinin inkızasında yerine yeni bir komiser tayinine tevessül edilmemişse memuriyetleri üç senelik bir devre için temdit olunmuş ad ve telâkki olunacaktır; maahaza üç senelik müddetin inkızasında Âkitler reis vazifesini komisyonun müştereken intihap edilmiş üç azasından diğer birine devretmek hakkını muhafaza ederler.

Cereyan etmekte olan bir usul ve muamele esnasında memuriyet müddeti münkazi olan bir aza, halefi tayin edilmiş olsa bile usul ve muamele hitam buluncaya kadar ihtilâfın tetkikına iştirake devam eyleyecektir.

Uzlaşma komisyonu azasından birinin ölümü veya çekilmesi halinde mümkün olursa müteakip üç ay zarfında ve her hal ve takdirde komisyona bir ihtilâf tevdi edilir edilmez memuriyet müddetinin bakıyesi için yerine yeni bir aza tayinine tevessül olunacaktır.

Madde — 6

Daimî komisyon işbu muahede tasdiknamelerinin teatisini takip eden altı ay zarfında teşkil olunacaktır.

Müttefikân intihap olunacak azalar işbu müddet zarfında tayin olunmazsa veya münhalâta yeniden aza intihabı halinde azalığın inhilâlinden itibaren üç ay müddet zarfında yeni aza tayin edilmezse, başka ihtilâflar olmadığı takdirde, icap eden tayinlerin icrası İsviçre Konfederasyonu reisinden veya Haşmetlû Felemenk Kraliçesi Hazretlerinden rica edilecektir.

Madde — 7

Daimî uzlaşma komisyonuna müracaat keyfiyeti müttefikân hareket eden âkitlerin beraberce reise bir istida vermeleri suretiledir. İstida ihtilâf mevzuunu muhtasaran anlattıktan sonra komisyondan, bir uzlaşmağa vardracak her türlü tedbirlere müracaat eylemesi talebini ihtiva edecektir.

Madde — 8

Bir ihtilâfın komisyona tevdi edildiği tarihten itibaren on beş gün zarfında Âkitlerden her biri

kendisi tarafından tayin edilen daimî azayı bu ihtilâfın tetkiki için bu işte ihtisarı olan bir kimse ile istihlâf ettirebilecektir. Bu hakkından istifade eden Âkit keyfiyeti derhal diğer Âkide ihbar edeceklerdir; diğer Âkit de bu takdirde ihbarnamenin kendisine vürurundan itibaren on beş gün zarfında aynı hakkı istimal etmek salâhiyetini haiz olacaktır.

Her Âkit kendi tarafından tayin olunup hastalık veya her hangi diğer ahval neticesinde komisyon işlerine muvakkat surette iştirake mâni bulunan daimî aza yerine derhal muvakkaten bir aza muavini tayin etmek hakkını muhafaza eder.

Uzlaşma komisyonunun Âkitler tarafından müttefikan tayin olunmuş azalardan birinin hastalık veya diğer ahval neticesinde Komisyon işlerine iştirakine muvakkat bir surette bir mâni olduğu halde muvakkaten yerine kaim olacak bir aza muavini tayin için anlaşacaklardır. İşbu aza muavini azalığın muvakkaten inhilâlinden itibaren bir ay zarfında tayin olunmazsa işbu muahederin altıncı maddesine tevfikân muamele olunacaktır.

Madde — 9

Daimî Uzlaşma Komisyonunun vazifesi muhtelifünfih meseleleri tanzim edecek, bu uğurda faydalı malûmatı tahkikat yolu ile veya başka bir şekilde toplamak ve Âkitleri uzlaştırmaya gayret eylemektir. Komisyon meseleyi tetkik ettikten sonra muvafık gördüğü hal tarzlarını Âkitlere izah edebilir ve bu hususta fikirlerini beyan için kendilerine bir mühlet verebilir.

Komisyon mesaisini müteakip, ahvale göre ya Âkitlerin uzlaştığını gösteren ve mevcut ise uzlaşma şartlarını ihtiva eden veyahut uzlaşma imkânı bulunmadığını kaydeyleyen bir zabıtname tanzim eder.

Komisyon mesaisi, Âkitler başka türlü bir karar vermedikçe, muhtelifünfih meselelerin tevdii gününden itibaren altı ay zarfında nihayete ermiş bulunacaktır.

Madde — 10

Hilâfına hususî bir hüküm olmadıkça Uzlaşma komisyonu mesai usulünü bizzat tanzim edecek ve bu usul behemehal mürâfaa şeklinde olacaktır.

Tahkikat hususunda Komisyon müttefikan başka türlü bir karar veremezse beynelmilel ihtilâfların muslihane halline dair 18 teşrinievvel 1907 La Haye mukavelenamesinin üçüncü faslı « Beynelmillel tahkikat komisyonları » ahkâmına ittiba eyleyecektir.

Madde — 11

Âkitler arasında hilâfına ittifak olmadığı takdirde uzlaşma komisyonu reisinin irae ettiği mahalde içtima eyleyecektir.

Madde — 12

Uzlaşma komisyonunun mesaisi ancak Âkitlerin muvafakatile Komisyon tarafından ittihaz olunmuş bir karar üzerine alenî olabilir.

Madde — 13

Âkitler Uzlaşma komisyonu nezdinde kendileriyle Komisyon arasında mutavassıt hizmetini gören ajanlar tarafından temsil edilecektir; bundan maada, Âkitler kendileri tarafından bu husus için tayin edilen müşavir ve mütehassısların yardımına müracaat edebilecekleri gibi şahadetini kendilerince faydeli addettikleri her türlü eşhasın Komisyonca istinamı talep eyleyebileceklerdir.

Komisyon dahi her iki tarafın ajanlarıyla müşavir ve mütehassıslarından şifahî izahat talep etmek ve her hangi bir şahsı Hükümetinin muvafakatile celp ve istima eylemek salâhiyetini haiz olacaktır.

Madde — 14

İşbu muahede hilâfına hüküm olmadıkça Uzlaşma komisyonunun mukarreratı ekseriyeti âra ile ittihaz olunacaktır. Reylerin tesavisi takdirinde reisin reyî racih olacaktır.

Madde — 15

Âkitler Uzlaşma komisyonunun mesaisini kolaylaştırmağı ve alehusus mümkün olabilen en büyük mikyasta kendisine bütün vesaiki ve faydalı malûmatı vermeğe ve komisyonun memleketleri dahilinde kanunlarına tevfikân şahitler veya mütehassıslar eelp ve istima eylemesini, vaka mahalline gitmesini temin için aldıkları bütün vasıtaları kullanmağı taahhüt ederler.

Madde — 16

Uzlaşma komisyonunun mesaisinin devamı müddetince komiserlerin her birine miktarı Âkitler arasında müttefikân tesbit edilecek bir tazminat verilecektir.

Her Hükûmet kendi masrafını ve birinci fıkrada derpiş edilen tazminat müşterek masraflar meyanına dahil olmak üzere, komisyonun müşterek masraflarından müsavi bir hisseyi deruhte edecektir.

Madde — 17

İhtilâfı Daimî uzlaşma komisyonu huzuruna sevkeden bir tesviye suretinin fıkradan halinde ve böyle bir tesviye sureti mevcut olupta Daimî uzlaşma komisyonu huzurunda uzlaşılmadığı takdirde hukukî ihtilâf, tahkimname ile, gerek statüsünde derpiş edilen usul ve muameleler ve şartlar dairesinde Beynelmilel daimî adalet divanına, gerek beynelmilel ihtilâfların muslihane halli hakkındaki 18 teşrinievvel 1907 tarihli La Haye mukavelenamesile derpiş edilen usul ve muameleler ve şartlar dairesinde bir hakem mahkemesine arzolanabilecektir.

Adlî tesviye talebi Âkitlerden birine tebliğ edildiği günden itibaren üç ay zarfında tahkimname tanzim edilmezse her Âkit bir ay evvel haber vermek şartile ihtilâfı istida ile Beynelmilel daimî adalet divanı huzuruna doğrudan doğruya tevdi edebilecektir.

Madde — 18

İki Yüksek Âkit Hükûmet arasında münazaalı olupta alelâde diplomasi usullerile halledilemeyerek işbu muahedenin ikinci maddesinde derpiş edildiği veçhile bir hükümle halli çaresi araştırılmayan ve Âkitler arasında meri bir muahede veya mukavele ile haklarında bir hal ve tesviye usulü şimdiye kadar derpiş edilmemiş bulunan bütün meseleler Daimî uzlaşma komisyonuna tevdi olacaktır.

İşbu muahedenin yedi ilâ on altıncı maddelerinde münderiç usul ve muamele tatbik olunacaktır.

Maahaza komisyona takdim edilecek istida hakkında Âkitler itilâf edemezlerse bunlardan biri veya diğeri bir ay evvel haber vermek suretile meseleyi mezkûr komisyona doğrudan doğruya tevdi etmekte muhtar olacaktır.

İstida Âkitlerin yalnız birinden sadır oluyorsa bu Âkit tarafından muhasım diğeri Âkide bilâmühlet tebliğ olunacaktır.

Madde — 19

Âkitler uzlaştırılmazsa adi ihtilâf Âkitlerden birinin veya diğeri istidasile, hakkında bir hukuku düvel kadesi tatbik edilmedikçe, nısfet dairesinde hükmetmek salâhiyetini haiz olan bir hakem mahkemesinin kararına arz olunacaktır.

Başka türlü kararlaştırılmamış ise bu mahkeme, uzlaşma komisyonlarının teşkili için işbu muahedenin beşinci ve altıncı maddelerinde derpiş edilen usule tevfikân tayin edilecek beş aza-

dan mürekkep olacaktır. Mahkeme hakem talebini takip eden altı ay zarfında teşkil edilecektir. Hakem mahkemesinin kararı Âkitler için mecburî olacaktır.

Madde — 20

Aralarında hakeme müracaat lüzumu hâsıl olduğu takdirde Âkitler ihtilâfın mevzuu ve usul ve muamelenin şekilleri hakkında hususî bir tahkimnameyi, hakem talebini takip eden altı ay zarfında, tanzim etmeği taahhüt ederler.

Bu tahkimname muayyen müddet zarfında tanzim edilmezse Âkitlerden birinin veya diğerinin alelâde istida yolile mahkemeye müracaat etmeğe hakkı olacaktır. Bu halde mahkeme usul ve muameleyi bizzat kendisi tesbit edecektir.

Madde — 21

İşbu muahedenin hükümleri, Âkitlerden birinin fikrine göre hukuku düvel kaidelerine nazaran munhasıran hakkı hakimiyetine taallûk eden veya aralarında meriyülicra muahedeler mucibince salâhiyeti munhasırasına dahil bulunan ihtilâflara tatbik olunamaz. Maahaza diğer Âkit bu meselei müttekaddimeyi bir karara raptettirmek için Beynelmilel Daimî Adalet Divanına müracaat edebilecektir.

Madde — 22

Uzlaşma usul ve muamelelerinin, adlî tesviye usul ve muamelelerinin veyahut hakem usul ve muamelelerinin devam ettiği müddetçe Âkitler, Uzlaşma komisyonu tekliflerinin kabulüne, veya Beynelmilel daimî adalet divanı kararının veya Hakem mahkemesi hükmünün icrasına hâlel getirecek mahiyette olan her hangi bir tedbir ittihazından tevakkî edeceklerdir.

Madde — 23

Beynelmilel daimî adalet divanı veya Hakem mahkemesi Âkitlerden birinin adlî makamı veya her hangi bir makamı tarafından verilen bir kararın hukuku düvele tamamen veya kısmen muhalif olduğunu tesbit ederse ve bu Âkidin hukuku esasıyesı mevzubahs kararın netayıç ve avakibini idarî yollarla izaleye müsait olmaz veya ancak gayrikâfi surette müsait olursa, hukukî veya hükmî karar, mutazarrır olan tarafa verilecek tazminatın nevini ve şumulünü tayin edecektir.

Madde — 24

Hilâfında bir anlaşma olmadıkça işbu muahedenin tefsir veya icrası hususunda tehaddüs edilecek ihtilâflar alelâde istida yolile Beynelmilel adalet divanına doğrudan doğruya tevdi olunacaktır.

Madde — 25

İşbu muahede Büyük Millet Meclisinin tasvibile Türkiye Reısicümhuri Hazretleri tarafından ve Storthing'in tasvibile Haşmetlü Norveç Kıralı Hazretleri tarafından tasdik olunacaktır. Tasdiknameler en kısa bir müddet zarfında Oslo'da teati olunacaktır.

Madde — 26

İşbu muahede tasdiknamelerin teatisi tarihinde meriyete girecek ve meriyete girdiğinden itibaren on sene müddetle muteber olacaktır.

Bu müddetin hitamından altı ay evvel mefsuhiyeti ilân edilmezse yeniden diğer on senelik bir müddet için temdit edilmiş addolunacak ve temdit şekli bu tarzda devam edecektir.

İşbu muahedenin inkızasında muallâk bir uzlaşma, adli tesviye veya hakem usulü ve muamelesi mevcut ise bu usul ve muamele, neticeleninceye kadar, seyrini takip edecektir.

Balâdaki mevaddı tasdik etmek üzere isimleri yukarıda geçen murahhaslar işbu muahedeyi imza etmişler ve mühürlemişlerdir.

Ankara'da iki nüsha olarak bin dokuz yüz otuz üç senesi ikinci kânunun on altıncı günü tanzim kılınmıştır.

Dr. T. Rüştü

Sigurd Bentzon

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti, bu günkü tarihle imza edilen Türk - Norveç Uzlaşma, adli tesviye ve hakem muahedenamesinde hakem makamı tarafından isdar olunacak muvakkat muhafaza tedbirlerine mütedair ahkâmın mefkudiyeti, Beynelmilel daimî adalet divanı tarafından, kendi dahilî nizamnamesinin 41 inci maddesinin tatbikına mâni olamayacağını ve ihtilâf sureti mahsusada teşekkül etmiş bir Hakem mahkemesine havale edilmiş olduğu takdirde bu mahkeme dahi kendisine arzedilmiş olan ihtilâfın, bittabi Türk - Norveç muahedesi ile tayin edilmiş hükümler dahilinde olması şartıyla, mahiyeti ne olursa olsun, Divanı adalet dahilî nizamnamesinin 41 inci maddesi ahkâmına tevfikân muhafaza tedbirleri tatbikını emretmek hususunda serbest olacağını beyan eder.

<i>Cümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	5 - V - 1934 ve 1/757
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhuriyet Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	6 - V - 1934 ve 4/450
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösieren zabıtların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	Cilt Sayfa
	:	17 2
	:	21 82,125
	:	22 5,12,21,27:29